

MEENUTUSI JÜRI MIKKORILT (22. aug. 1990. a.)

Olen pärit Viljan dimaalit. Elasime Ol ustvere vallas, Kurnuvere külas. Peremehelt oli renditud maad, elasime oma majas. Mäletan, et karjasmaa oli riigimetsa maa. Loomade karjatsmiseks pidi l uba e. pilet olema. Oli 1 hobune ja 2 lehmas, hein tehti kahasse. Koristatud viljanatuke pandi rehetuppa parte peale kuivama. Peale seda laotati põrsandale maha ja hobused tallasid vilja peal. Pärast seda pandi vili suure sarja peale ja sokutati puhkaks. Rukkiga oli tein e lugu: pärast kuivatamist pandi 2-jalaga pinda peale ja teoti terad välja. Rukkiõled hoiti katuse jaoks. Õled seoti kubudesse, mis olid üsna raske, võib-olla isegi 40 - 50 kg raskused. Kogu vilja välja peksmine toimus peamiselt õõsiti. Päeval toodi uus ports sisse kuivama.

Külasse läksin karjapoisiametit pidama juba 6. a. l. Enne olin kodus õega koos karjas käinud. Esialgu kaubeldi mind lambekarja, kuid kohapeal pandi ka lehmad juurde. Lambaid oli üle 20-ne, lehmi 43. Loomadega pidi 1 km enne kõmpima kui karjasmaale jõudsite. Samal karjasmaal olid ka popside loomad. Ega mul neid kerge polnud koos hoida, aga toime tuli tulla. Kord läks pull tigidaks, ajas vana saunnaist taga. Mul oli hea koer, päästsin sellega naise ära. Teine kord oli tige pull jälle kellegi kannul. Läksin perenaisele häda kurtma, kuid tema ütles: "Mis karjane sa oled kui pullist jagu ei saa." : Läks ise pullile vastu, haaras ühe käega ühest ja teise käega teisest sarvest kinni. Lootis nii looma peatada. Pull äigas korra peaga ja virutas perenaise üle pes virtsa-aku. Siis leiti, et mul oli õigus, pulli lahti p idada on ohtlik. Perepoeg võttis teise mehe appi ja kahekese asuti pulli kallele. Esiti lõi vanakri küliti, lisati peale kive, et raskem oleks. Ei midagi. Lõpuks seoti nõõr ümber hellade asjade ja tõmmati pull maha. Tasukarjatsamise eest maksti viljas, anti kartuleid jne.

Perensine lubas oma seda mul oma peenraid teha, kus kasutasin hoopis ilusamad sibulad kui perenaisel olid. Minu edu seisnes hobusesõnnikus, mida olin tublisti peale vinnanud.

13-aastaselt sai minust sulane oma küla Roka ta-

lus. Esiteks anti kergemaid töid, teisel sügisel juba pandi kûndamagi. Mis seal väga kûnda oli, maa oli ju väga pehme mullaga ilma kivideta. Kuni sõjaväeni olin sulane.

Kroonus olin Tapal soomusrongis. Elu oli hea. Silmad olid v ei-di haiged. Eks mängisin neid haigemaks ja olin 3'5 kuud haiglas. See aeg tili tagasi teenida. Õnneks pääsesin 2 nädalaga. Peale haiglat tegin sihtimise harjutusi. Püssi prooviti nii ajaviiteks, põhiline oli 2- rattaline kuulipilduja, mida tuli järel vedada. Lasin esimese korraga väga täpelt nii horisontaal- kui vretikaalselt. Tahtsin töökomandosse sattuda ja teise lasu lasin hooletult. Aga tehti minust hoopiskuulipilduja sihtur. Sageli käisime ühe teisemehega komanderingus nagsanid kaasas. Maksti kuupalke, 2 ja pool krooni iga õöpäeva eest. Teenisin hästi ja sain kenasti raha korjata. Kui välja tulim, oli mille eest riidesse panna.

Pärast kroonut olin lühikest aega metsatööl. Onunine teadis, et advokaat OTT vajab Harjumaal sulast. Helistas Otile kohtusse jaksup sai tehtud. Nii sattusingi Harjumaakonda Järvakandi valda Purku külla Oti tallu. Peremees ise oli advokaat. Olin talus tööperemees, tuli kõike teha. Kûndsin, külvasin, niitsin, viisin piima meiereisse. Sel ajal kui mina seal olin, ehitati parajasti lauta. Kogu ehitusmaterjal toodi hobusega Kaaritse alt vedada. Esiti veeti saeveskisse mõisa juurde ja see lti Otile. Saun ehitati ka minu ajal, kûün on mõisa-egne. Mäletan et vahel oli sõõgiga vilets, hulga aega muudkui pudru, ei liha rassugi. Kus sa seda lahjet lobi ikka sõõd, ostsin kord Vahtralt 1 kg võid. Kûll Oti-ema imestas. Vahel käisin meiereis Raigi juures kort joomas. Oli hea mees, lubas. Koor andis jõudu juurde. Oti perest veel niipalju, et tema õde oli kodua väga haige. Vend Aleks hakkas ise talu pidama kui kroonust tulin.

Raikkûlas Tõsumardi talus olin kuupalgaline. See talu oli suurem, põldu oli vist 10 ha. Sõõk oli väga hea. Piimaga oli nii, et 3-4 talu pealt kokku viidi see Tallinna. Leping oli koostatud. Rasva ei tohtinud alla 3 olla. Talus tööd jätkus kõvasti. Metsa vedasime Vahakõnnu alt Mäsljukse lt. Töö käis pimedast pimedani. Tõsumardil oli 2 talu. Kord läksime koos keremehega Järvakandi poodi. See asus praeguses Johnsoni majas Põlma külas. Kaupmeheka oli seekord Purre Juhan (Tonise memme poeg). Ta kutsus mind kaubavedajaks. Mulle on

kogu aeg meeldinud töö hobustega ja jäin hea meelega nõusse.

Palgaks sa in 50 krooni kuus. Kaup tuli hobusega Keava jaemast aastaringi poodi vedada. Talvel, kui vedu vähem, töötasin laos, keelusin soola, rasu ja muud rauskaupa, kirjutasin tseki ja inimene mopsis kaupmehele ära. Kevedel tuli vili maha külvata, suvel Allika küla alt hobusele heina teha. Viina vedasime Keavast koos Tõnise Antsuga. Juhani naine oli Vastjalt pärit, mõnikord tuli teda ka kodumaile sõidutada.

Järgmine töökoht sattus OTLOTILE. Talu oli 55 ha suur. peremees Juhani Tallinnas Eksport- tapamaja direktor. Seal sai väga head palga, tasus ära. Talus sekeldas abikaasa Ella. Otlotil aretati suurt lontkõrvalist sigade tõugu. Ju seal kunagi kolhoosi hea tõugki alguse sai. Tööd oli talus väga palju. Olin noor ja jõudsin palju. Mäletan, et olen terve hektari päevas ära kündnud. Hiljem, kolhoosi ajal "põks" seda ei suutnud. Teisel aastal võeti Raikkülalt veel tööle Rähni Eedi, siis oli kergem. Aegamööda läks Ella nagu kokkuhoidlikumaks. Uued sulased olid veenuskid, ei viitsinud tööd teha. Peremees käis külvi ajal maal, kontrollis oma valdusi. Ometi hakkas talu allamäge minema. Töötasin veel saeveskis sindliladujana. Samal ajal oli saagijks Jalaka Mihkel. Kui seal sai saetud, siis jätkasime Raikkülas Salasool. Peale seda sain osta Metsavahi koha kõige täiega. õigemini sain koha pärast Järvakandis lauaväljal töötamist. Tuli veel 2 näd. peale lahkumist töötada. Sõita tuli seda vahet jalgrattaga. Päevane töö seal, hilisõöl oma kodus. Talu ostsin Roose venna käest. Neil tekkis omavaheline tüli ja siis müüsi ära kuna kokkuleppele ei jõudnud. Minu isale ei meeldinud see koht. Tema meelest oli liiga kivine maa. Ostsin ometi ära, sest siinkandis ju igal pool kivid. Pangast sai laenu võetud. Isa andis ühe hobuse, (45000 senti), ise postsin teise Märjamaa laadalt. Sain 17 tuhandega. Isa andis ka kulutusteks 60 000 senti, tagasimaksmist ei tahtnud. Nüüd oil mul maadalgul 36 ha, hiljem jäi 30 ha peale. Vägisi taheti kulakuks teha. Hakkasin kõgepealt karja soetama. Üue lehma ostsin Kallionilt, teise laadalt jne., kuni 2 - 3 aastaga oli juba 9 lehma ja pull sigu oli 7 - 8, samuti emis. Masinaid oli mitmesuguseid: kartulivõtumasin, heinaniitja, viljalõikaja, reaskülvik jne. Talu nõudis palju töökaasi ja neid oma preest ei jätkunud. Sai kasutatud teiste abi. Kui saime järje peale, võltsid makstud, tuli kolhoos.